

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

Factors Influencing Repeat Visits to the Thai Song Dam Learning Center
Phai Rop Subdistrict, Pho Prathap Chang District, Phichit Province

วรเชษฐ์ สิงห์ลอ¹ และ ธัญพร ยิปซัมภูมิพิจิตร²

Worachet Singhlo¹, and Tabanporn Yipsumpoomipijit²

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ¹

Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand¹

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ²

Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand²

*Corresponding author. E-mail: tabanporn.y@rmutsb.ac.th

Received May 21, 2026; Revised July 7, 2026; Accepted July 23, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาในสองประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ และ 2) ตรวจสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 0.94 และค่าความเชื่อมั่นแอลฟาเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา t-test, One-way ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) สะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นสากล 2) ปัจจัยด้านการจัดการทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำได้ร้อยละ 58.4 ($R^2 = .584$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 110.450, p < .001$) โดยด้านบุคลากรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.385$) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ในขณะที่ด้านงบประมาณเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า ศักยภาพของบุคลากรในฐานะผู้สื่อความหมายวัฒนธรรมและการบริหารจัดการชุมชนที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยหลักที่สร้างความประทับใจจนเกิดการท่องเที่ยวซ้ำมากกว่าปัจจัยด้านงบประมาณสนับสนุน

คำสำคัญ: ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ; ศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; จังหวัดพิจิตร

Abstract

This research aims to study two main issues: 1) demographic factors of tourists at the Thai Song Dam Learning Center and 2) to examine factors influencing repeat visits to the Thai Song Dam Learning Center. This is a quantitative research study using a sample of 400 Thai tourists

selected using a purposive sampling method. The research instrument was a questionnaire with an average Index of Content Validity (IOC) of 0.94 and a reliability alpha of 0.96. Data was analyzed using descriptive statistics, t-test, One-way ANOVA, and multiple regression analysis. The research findings revealed that 1) demographic factors, including gender, age, and education level, 1) There was no statistically significant difference ($p > .05$) in the variance of intention to return for repeat visits, reflecting the universal value of cultural heritage. 2) The five management factors collectively predicted 58.4% ($R^2 = .584$) of the variance, with statistical significance at the .05 level ($F = 110.450$, $p < .001$). Personnel had the strongest positive predictive influence ($\beta = 0.385$), followed by management. Budget was the only factor that did not significantly affect the intention to return for repeat visits. In conclusion, the potential of personnel as cultural interpreters and strong community management are the main factors that create a positive impression leading to repeat tourism, more so than budgetary support.

Keywords: repeat visits; Thai song dam learning center; cultural tourism; community-based tourism; Phichit province

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ ควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมถือเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปัจจุบันพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับประสบการณ์การเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมกับชุมชนมากขึ้นส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รายงานว่า ในปี 2567 การท่องเที่ยวภายในประเทศของไทยมีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องในทุกภูมิภาค และการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่ได้รับการผลักดันภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (Ministry of Tourism and Sports, 2024)

ศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นชุมชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านภาษา การแต่งกาย ประเพณี ความเชื่อ อาหาร และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้อย่างเข้มแข็ง โดยพื้นที่ตำบลไพร่รอบประกอบด้วยหมู่บ้านไทยทรงดำจำนวน 18 หมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นชุมชนไทยทรงดำที่มีขนาดใหญ่และมีความต่อเนื่องของวิถีวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของประเทศไทย อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร ภายในศูนย์การเรียนรู้มีการจัดแสดงเรือนไทยทรงดำ เครื่องแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างครบถ้วน ส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระยะยาว (Phai Rob Subdistrict Municipality, 2024) แม้ว่า

ศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำจะมีศักยภาพด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมสูง แต่จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ได้แก่ การบริหารจัดการที่ยังขาดความเป็นระบบ การจัดสรรงบประมาณที่จำกัด การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่หลากหลาย การประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวในวงกว้าง รวมถึงข้อจำกัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและการกลับมาเยือนซ้ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนไทยทรงดำที่ระบุว่า ปัจจัยสนับสนุนที่ยังต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ งบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์ และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อยกระดับศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou et al. (2022), and Wang et al. (2022) ยังพบว่า คุณภาพประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ความแท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นหลัก แต่ยังมีศึกษาค้นคว้าจำกัดที่วิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในมิติของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ งบประมาณ การบริหารจัดการ และกิจกรรมที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าว บทความวิจัยนี้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยเชื่อมโยงแนวคิดด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังนำเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ และข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาศูนย์ดังกล่าวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์จากการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนในการเสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้แข็งแกร่งและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่อการกลับทางท่องเที่ยวซ้ำกับศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อตรวจสอบปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center: CLC) ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทุนมนุษย์บนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน (UNESCO Institute for Lifelong Learning [UIL], 2022) ซึ่งในปัจจุบันบทบาทของศูนย์การเรียนรู้ได้ขยายตัวสู่การเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ที่ช่วยสร้างนวัตกรรมทางสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ตลอดจนสร้างประสบการณ์และการรับรู้คุณค่าในระยะยาวให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Rahmiati et al., 2023) ทั้งนี้ การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องบูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การบริหารจัดการ และกิจกรรม (Setiyorini & Sukmawati, 2021) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของชุมชนชาติพันธุ์ที่ศูนย์การเรียนรู้ต้องทำหน้าที่เป็นพื้นที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว (Sangpiroon et al., 2022)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) พัฒนาโดย Ajzen (1991) เป็นกรอบแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมที่อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจาก "ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม" (Behavioral Intention) ซึ่งได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ทศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior) บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC) โดยทฤษฎีนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อพยากรณ์พฤติกรรมการเลือกจุดหมายปลายทางและการกลับมาเยือนซ้ำ (Ajzen, 2020; Ulker-Demirel & Ciftci, 2020) ซึ่งในมิติต่าง ๆ นั้น ทศนคติเชิงบวกจะก่อตัวขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวรับรู้ว่าคุณภาพของตนเองได้รับประสบการณ์และคุณค่าทางอารมณ์ที่ดี ขณะที่บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัยในปัจจุบันได้ขยายขอบเขตไปสู่ความคิดเห็นบนสื่อสังคมออนไลน์และการรับรู้ความคาดหวังจากบุคคลรอบข้าง ควบคู่ไปกับความพร้อมด้านทรัพยากร เวลา และงบประมาณอันเป็นข้อจำกัดที่สะท้อนผ่านองค์ประกอบด้าน PBC (Soliman, 2021)

แนวคิดและทฤษฎีความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ

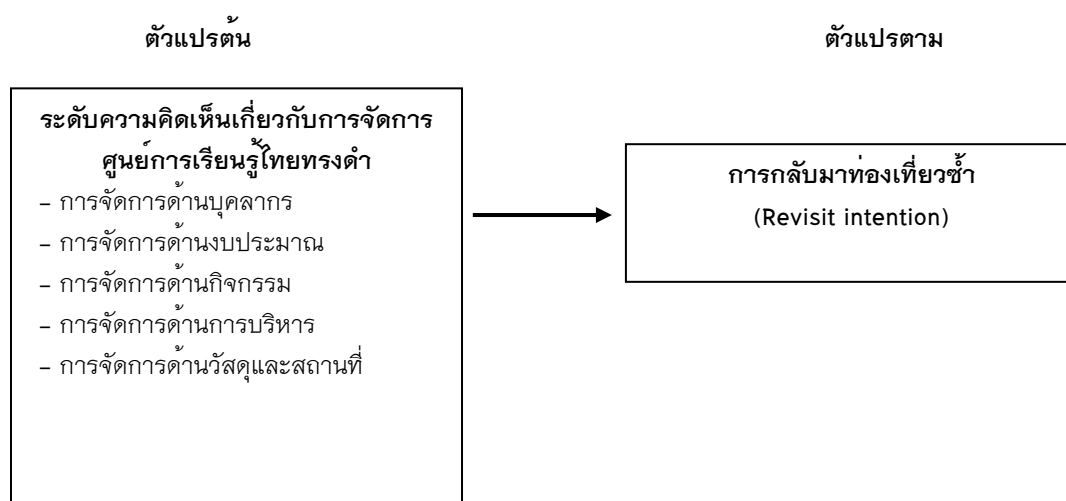
ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ (Revisit Intention) เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์การท่องเที่ยวและการบริการ เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดพฤติกรรมในอนาคตที่สะท้อนถึงความภักดีของนักท่องเที่ยว ตลอดจนส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจุดหมายปลายทาง โดยเฉพาะในบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมและการรับรู้คุณค่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Pongtanee & Choibamroong, 2025; Zulfiqar et al., 2024) เช่นเดียวกับกรณีของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของชาวไทยทรงดำ บ้านไพร่อบ ตำบลไพร่อบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูงในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อและภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบข้อจำกัดสำคัญทางวิชาการ เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำในบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ เมืองท่องเที่ยวหลัก เมืองมรดกโลก หรือธุรกิจโรงแรมในภาพรวม ขณะที่งานศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทยยังมียุ่อย่างจำกัด อีกทั้งยังขาดการบูรณาการมิติเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเชื่อท้องถิ่นเข้ากับแนวคิด

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่ออธิบายกลไกการตัดสินใจกลับมาเยือนซ้ำอย่างเป็นระบบ เหตุนี้จึงเกิดช่องว่างทางความรู้ (Knowledge Gap) ที่มีนัยสำคัญ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งเติมเต็มผ่านการศึกษาลำดับที่มียุทธวิธีลดความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในบริบทศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตรโดยอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร” โดยโครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2568 เลขที่ใบรับรอง (COE No.) IRB-RUS-2568-059

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2568 จำนวน 1,000 คน ตามข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่รอบ (2568) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวนขั้นต่ำ 286 คน และเพื่อเพิ่มความแม่นยำของผลการวิเคราะห์และให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (Hair et al., 2022) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น อีกทั้งมีการกำหนดเกณฑ์คัดเข้า ได้แก่ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป เคยเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำอย่างน้อย 1 ครั้ง และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ส่วนเกณฑ์คัดออก ได้แก่ ผู้ที่เป็นบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้และผู้ตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ (2) ปัจจัยการจัดการศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ จำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ งบประมาณ การบริหารจัดการ และกิจกรรม และ (3) ความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จำนวน 5 ข้อ โดยข้อคำถามในตอนที่ 2 และ 3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best (1981)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) พบว่าค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (Rovinelli & Hambleton, 1977) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่าแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.902–0.946 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.960 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูงและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้ (Hair et al., 2022)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม–ธันวาคม พ.ศ. 2568 โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบแบบสอบถาม และขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมทุกคนก่อนเก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงสิทธิในการปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา ข้อมูลทั้งหมดถูกเก็บรักษาเป็นความลับและใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ ใช้การทดสอบ Independent Samples t-test สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับตัวแปรที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD เพื่อระบุกลุ่มที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดให้ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) และกำหนดปัจจัยด้านการจัดการศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรม เป็นตัวแปรพยากรณ์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวยต่อการกลับมาเยือนศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

งานวิจัยที่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยต่อการกลับมาเยือนศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วยเพศหญิง อายุ 41 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า อาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกลุ่มหลักเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและมีกำลังซื้อที่เหมาะสมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยระดับความพึงพอใจด้านกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งตามมาด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการตามลำดับ และจากการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA พบว่า เพศของนักท่องเที่ยวยไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ ($t = -0.606, p = .545$) โดยผลการทดสอบ Levene's Test แสดงให้เห็นว่าความแปรปรวนของข้อมูลระหว่างกลุ่มไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) จึงใช้ผลการทดสอบ t-test ภายใต้สมมติฐานความแปรปรวนเท่ากัน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า นักท่องเที่ยวยที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ดังกล่าวไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวยในศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อตรวจสอบปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้านสามารถรวมกันพยากรณ์ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 110.450, p < .001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .584 และสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับปรุงแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .579 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำได้ร้อยละ 58.4 ทั้งนี้ โมเดลการวิจัยมีความเหมาะสมเนื่องจากไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ของค่าคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson = 1.925) และไม่พบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยมีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.005 – 1.014 และค่า Tolerance เข้าใกล้ 1.00 ในทุกตัวแปร โดยผลการวิเคราะห์รายด้านพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร (X_1) และด้านการบริหารจัดการ (X_4) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อการพยากรณ์ ในขณะที่ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_3) เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการจัดการศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ

ปัจจัย	β	t	Sig.	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	–	12.450	.000*	–
ด้านบุคลากร	0.385	4.120	.001*	1.014
ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่	0.210	2.540	.012*	1.005
ด้านงบประมาณ	–0.105	–1.150	.251	1.008
ด้านการบริหารจัดการ	0.295	3.210	.002*	1.009
ด้านกิจกรรม	0.140	1.980	.048*	1.000

Adjusted R² = 0.579, F = 110.450 (Sig. = .000), Durbin-Watson = 1.925

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการศูนย์การเรียนรู้สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวได้ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านบุคลากร ($\beta = 0.385$, Sig. = .001) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\beta = 0.295$, Sig. = .002) ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ($\beta = 0.210$, Sig. = .012) และด้านกิจกรรม ($\beta = 0.140$, Sig. = .048) ตามลำดับ ซึ่งในขณะที่ด้านงบประมาณไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.105$, Sig. = .251)

เมื่อพิจารณาขนาดของค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) พบว่า ด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ และด้านกิจกรรมตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

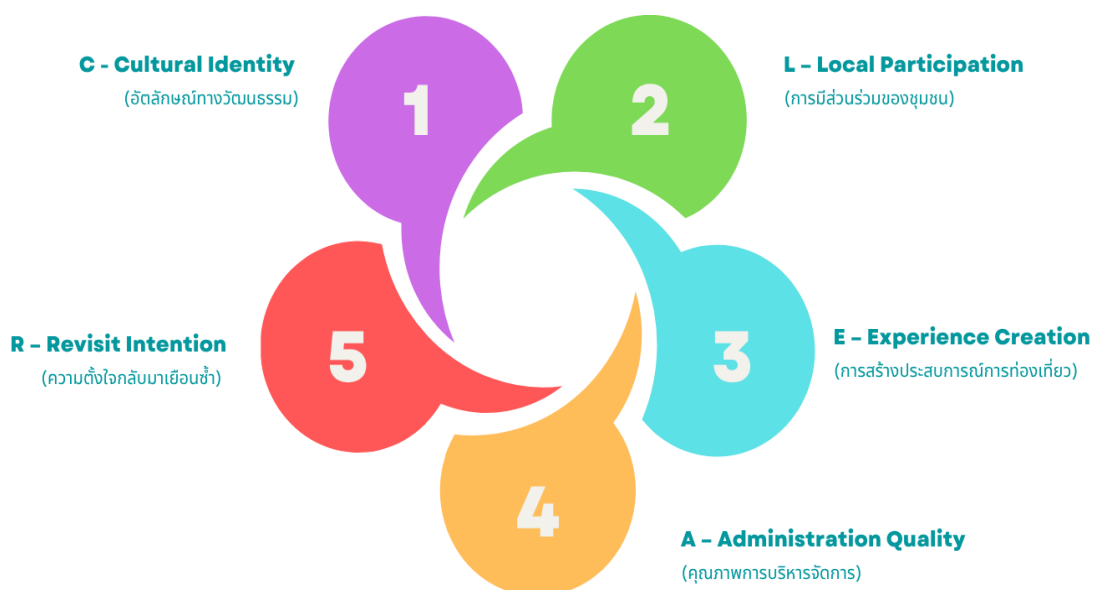
วัตถุประสงค์ที่ 1: ปัจจัยประชากรศาสตร์ต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มีความแตกต่างกันต่อความตั้งใจในการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คุณค่าของวัฒนธรรมไทยทรงดำมีลักษณะเป็นความดึงดูดใจที่เป็นสากล (Universal Appeal) ที่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้โดยไม่จำกัดขอบเขตทางประชากรศาสตร์สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ร่วมผ่านอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นมากกว่าปัจจัยทางกายภาพของผู้เยือน โดยได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Smith and Richards (2021) ที่ระบุว่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ชุมชนเป็นปัจจัยดึงดูดที่มีอิทธิพลเหนือกว่าลักษณะทางกายภาพของผู้เยือน ทั้งนี้ข้อค้นพบนี้อาจนำมาสู่การถกเถียงกับงานวิจัยในอดีตบางกระแสที่มองว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีแนวโน้มสนใจวัฒนธรรมมากกว่าเยาวชน แต่ในกรณีของตำบลไผ่รอบ ข้อมูลดิบแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาให้คะแนนความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในส่วน ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการจัดแสดงวิถีชีวิตไทยทรงดำมีความทันสมัยและสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายให้แก่คนทุกเพศทุกวัยได้อย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยการจัดการ พบว่า ด้านบุคลากร (X_1) มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ เนื่องจากบุคลากรทำหน้าที่เป็นผู้สื่อความหมายวัฒนธรรมที่มีชีวิต ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาและ

การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่เป็นการให้ข้อมูล แต่ยังสร้างการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange) ที่ทำให้เกิดความผูกพันเชิงอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริการที่เน้นความสัมพันธ์ (Relationship Marketing) และแนวคิดของ Vargo and Lusch (2018) ที่ว่าคุณค่าจะถูกสร้างขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ ขณะที่ด้านการบริหารจัดการ (X₄) มีอิทธิพลรองลงมา เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านช่วยให้การจัดการมีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการในพื้นที่ได้จริง (Local Participatory Management) สนับสนุนแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ของ Giampiccoli et al. (2020) ที่เน้นความเข้มแข็งของระบบการจัดการภายในเป็นหลัก สำหรับด้านกิจกรรม (X₅) เป็นปัจจัยสร้างประสบการณ์ร่วมที่สำคัญผ่าน Sensory Tourism (รูป รส กลิ่น เสียง) เช่น การทำอาหารพื้นบ้าน ซึ่งสร้างความทรงจำระยะยาว (Memorable Tourism Experience) ตามทฤษฎี Experience Economy ของ Pine and Gilmore (2011) ในทางกลับกัน ด้านงบประมาณ (X₃) กลับไม่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่านักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจจากผลผลิตของการจัดการที่สัมผัสได้มากกว่าปัจจัยสนับสนุนเบื้องหลัง งบประมาณจึงเป็นเพียงปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor) ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน แต่ไม่ใช่ปัจจัยจูงใจหลักในมุมมองของนักท่องเที่ยว การพัฒนาศูนย์ฯ ในอนาคตจึงควรเน้นการสร้างทุนทางสังคม (Social Capital) ผ่านตัวบุคคลมากกว่าการพึ่งพาทุนทางการเงินเพียงอย่างเดียว

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ” ของศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากผลการวิจัยออกมาเป็น “C-L-E-A-R Model” เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2 C-L-E-A-R Model

C – Cultural Identity (อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม) การขับเคลื่อนคุณค่าด้านการท่องเที่ยว ด้วยการนำเสนอเอกลักษณ์ไทยทรงดำในหลากหลายรูปแบบ เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหารพื้นบ้าน การแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจุดเด่นเหล่านี้ช่วยสร้างความแตกต่างให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ พร้อมกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน นำไปสู่ความประทับใจและเป็นที่จดจำในประสบการณ์การท่องเที่ยว

L – Local Participation (การมีส่วนร่วมของชุมชน) การบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และคนในท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ทั้งในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดูแลนักท่องเที่ยว และประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมของชุมชน ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิตไทยทรงดำที่แท้จริง

E – Experience Creation (การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว) การพัฒนากิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์ตรง ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหารพื้นบ้าน การแสดงศิลปวัฒนธรรม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือกิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กระบวนการเหล่านี้ช่วยสร้าง "ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ" ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความรู้สึกที่ดีที่ติดตัวกลับไป

A – Administration Quality (คุณภาพการบริหารจัดการ) ระบบบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญ ตั้งแต่การเตรียมบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ต่าง ๆ ไปจนถึงสถานที่และกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยทรงดำสามารถให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว

R – Revisit Intention (ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ) ผลลัพธ์จากประสบการณ์เชิงบวก ความพึงพอใจ และความประทับใจของนักท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความตั้งใจที่จะกลับมาอีกครั้ง รวมถึงการบอกต่อและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้อื่น ทั้งหมดนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องก้าวไปไกลกว่าแค่ทรัพยากรทางวัฒนธรรม โดยต้องบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ การออกแบบประสบการณ์ที่มีคุณค่า และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่ความพึงพอใจและความตั้งใจเยี่ยมเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในระยะยาว อีกทั้งยังสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ ได้อีกในอนาคต

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร พบว่า ความตั้งใจในการกลับมาเยือนซ้ำของศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความหรูหราของอาคารสถานที่หรือขนาดของงบประมาณ แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ "คน" (บุคลากร) และความเข้มแข็งของ "ชุมชน" (การบริหารจัดการ) ที่สามารถถ่ายทอดกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้อย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในระดับสากล

นอกจากนี้ การวิจัยยังชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในระดับสูง โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลบวก ได้แก่ การแนะนำและถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ให้แก่บุคคลอื่น การให้ศูนย์การเรียนรู้อยู่ในตัวเลือกแรกเมื่อมีโอกาสท่องเที่ยว และความตั้งใจแน่วแน่ที่จะกลับมาเยือนในอนาคต ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนถึงคุณค่าของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเข้มข้น และการมุ่งเน้นสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีความหมาย ซึ่งล้วนส่งผลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ ยังได้รับการสังเคราะห์ในรูปแบบ "C-L-E-A-R Model" ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Local Participation) การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว (Experience Creation) คุณภาพในการบริหารจัดการ (Administration Quality) และความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ (Revisit Intention) โมเดลดังกล่าวถือเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาวของสถานที่เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติในระดับสูงต่อการจัดการศูนย์การเรียนรู้ไทยทรงดำในตำบลไพร่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยมีความตั้งใจที่จะกลับมาเยือนซ้ำในระดับสูง ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรม บุคลากร และบริการ ทั้งหมดนี้ล้วนสร้างความประทับใจและสนับสนุนความมุ่งมั่นของนักท่องเที่ยวในการกลับมาอีกครั้ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยทรงดำ โดยเพิ่มความหลากหลายและต่อเนื่อง อาทิ การจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม การฝึกอบรมเกี่ยวกับการแต่งกายพื้นเมือง การปรุงอาหารพื้นถิ่น และกิจกรรมจำลองวิถีชีวิต เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น

2. พัฒนาศักยภาพบุคลากรและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม ทักษะการสื่อสาร และการบริการ เพื่อให้มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว อัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ อันจะช่วยสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว

3. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผนกิจกรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม ไปจนถึงการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร เน้นที่การผสมผสานระหว่างอนุรักษ์เอกลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบสำคัญ คือ “รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรม คุณภาพการบริการ บุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อื่นได้

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ เช่น ความพึงพอใจ ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว คุณค่าที่รับรู้ และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ โดยอาจใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อสะท้อนความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนอย่างละเอียด รวมถึงควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังชุมชนชาติพันธุ์หรือศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบบริบทและแนวทางการจัดการที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ต่อไป

References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: Frequently asked questions. *Human behavior and emerging technologies*, 2(4), 314–324.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice–Hall.
- Giampiccoli, A., Saayman, M., & Frost, A. (2020). Community-based tourism in the case of local participatory management: A review of sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(4), 567–584. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1734602>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2022). *Multivariate data analysis* (9th ed.). Cengage Learning.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Ministry of Tourism and Sports. (2024). *Domestic tourism statistics 2024*. <https://www.mots.go.th/news/category/758>
- Phai Rob Subdistrict Municipality. (2024). *Five-year local development plan B.E. 2566–2570* (Revised edition). <http://www.phairob.go.th>
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (2011). *The experience economy* (Updated ed.). Harvard Business Review Press.
- Pongtanee, P., & Choibamroong, T. (2025). Architectural and cultural influences on thai tourists' revisit intentions: a case study of Koh Perd fishing village, Chanthaburi, Thailand. *Tourism and Hospitality*, 6(5), 228. <https://doi.org/10.3390/tourhosp6050228>

- Rahmiati, F., Ismail, Y., Amin, G., Goenadhi, F., & Chairy, C. (2023). Community-based sustainable tourism village through nature and culture tourism. *Dimas: Jurnal Pemikiran Agama untuk Pemberdayaan*, 23(1), 135–154. DOI: 10.21580/dms.2023.231.13537
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.
- Sangpiroon, T., Lertpatcharapong, R., & Sangchumnong, A. (2022). The study of creative tourism activities for promoting the Rangchorake canal community in sena district, Phranakhon Sri Ayutthaya province. *Journal of Studies in the Field of Humanities*, 29(1), 274–294. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/241926>
- Setiyorini, H. P. D., & Sukmawati, A. (2021). Optimization of community learning center (CLC) management elements. *Advance Researches in Social Sciences*, 3(1), 45–56.
- Smith, M. K., & Richards, G. (2021). *The Routledge Handbook of Cultural Tourism* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003033288>
- Soliman, M. (2021). Extending the theory of planned behavior to predict tourism destination revisit intention. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 22(5), 524–549. <https://doi.org/10.1080/15256480.2019.1692755>
- Ulker-Demirel, E., & Ciftci, G. (2020). A systematic literature review of the theory of planned behavior in tourism, leisure and hospitality management research. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 43, 209–219.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *Community learning centres: Transforming lifelong learning and local development*. UNESCO UIL. <http://www.uil.unesco.org/en/literacy/community-learning>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *Making lifelong learning a reality: Community learning centres as a catalyst for lifelong learning*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381672>
- Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2018). *Service-dominant logic: Premise, perspectives, possibilities*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108643351>
- Wang, C., Qu, H., & Hsu, M. K. (2022). Research on the relationship of consumption emotion, experiential marketing, and revisit intention in cultural tourism cities: A case study. *Frontiers in Psychology*, 13, 894376. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.894376>
- Zhou, Q., Zhang, J., & Edelman, J. R. (2022). Research on the effect of authenticity on revisit intention in heritage tourism: The mediating role of memorable tourism experiences and place attachment. *Frontiers in Psychology*, 13, 919274. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.919274>
- Zulfiqar, U., Abbas, A.F., Aman-Ullah, A. and Mehmood, W. (2024) A bibliometric and visual analysis of revisit intention research in hospitality and tourism. *Journal of Tourism Futures*, 1–29. <https://doi.org/10.1108/jtf-01-2024-0013>